

Taristuministri määruse „Majandus- ja taristuministri 23. oktoobri 2020. a määruse nr 63 „Raudteeliiklusregistri pidamise põhimäärus“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga muudetakse majandus- ja taristuministri 23. oktoobri 2020. a määrust nr 63 „Raudteeliiklusregistri pidamise põhimäärus“ (edaspidi ka *määrus*). Määrus kehtestatakse raudteeseaduse § 137 lõike 6 alusel.

Muudatuste eesmärk on viia määrus kooskõlla raudteeseaduse 2026. aasta muudatustega (RT I, 19.02.2026, 1)¹ ja täpsustada raudteeliiklusregistri pidamise korraldust.

Raudteeseaduse muudatustega korrastatakse raudteeliiklusregistri ülesehitust ja andmete koosseisu ning nähakse ette, et raudteerajatiste andmeid registreeritakse alates 1. jaanuarist 2027 ehitisregistris.

Muudatuse eesmärk on vältida dubleerivat andmete registreerimist mitmes riiklikus registris. Raudteerajatiste tehnilisi ja haldusandmeid, mida seni hoiti raudteeliiklusregistris, hakatakse alates 1. jaanuarist 2027 registreerima ehitisregistris. Otstarbekas oli koondada raudteerajatiste andmed ehitisregistrisse, mis on ehitiste ja rajatiste keskne andmekogu riigis. Samuti kohaldatakse raudteerajatiste suhtes ehitusseadustiku sätteid ehitus- ja kasutuslubade, ehitusteatiste ja projekteerimistingimuste puhul ning need menetlused juba toimuvad ehitisregistri kaudu. Muudatus aitab kaasa registrite vahelise andmehalduse korrastamisele.

Raudteeliiklusregister keskendub edaspidi raudteeohutuse ja järelevalvega seotud andmetele.

Raudteeseaduse muudatustega sätestati, et raudteeliikluses ei tohi kasutada ehitisregistris registreerimata raudteerajatist. Seega muutub ehitisregistri kanne raudteerajatise kasutamise eelduseks.

Raudteeseaduse muudatusega kehtestati raudteeliiklusregistri vastutavaks töötlejaks Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (edaspidi ka *TTJA*).

Eeltoodut arvestades on vaja ajakohastada raudteeliiklusregistri pidamise põhimäärust.

Halduskoormus väheneb, kuna samu andmeid ei pea esitama eri registritesse.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kliimaministeeriumi teede- ja raudteeosakonna raudtee valdkonnajuht Indrek Laineveer (639 7636, indrek.laineveer@kliimaministeerium.ee) ja peaspetsialist Marko Roots (639 7656, marko.roots@kliimaministeerium.ee). Määruse õigusekspertiisi tegi Kliimaministeeriumi õigusosakonna nõunik Annemari Vene (annemari.vene@kliimaministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Helen Noormägi (helen.noormagi@justdigi.ee).

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/119022026001>.

1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse määruse 8. juulil 2023 jõustunud redaktsiooni (RT I, 05.07.2023, 317). Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõu, Euroopa Liidu õiguse rakendamise ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõuga tehakse majandus- ja taristuministri 23. oktoobri 2020. a määruses nr 63 „Raudteeliiklusregistri pidamise põhimäärus“ järgmised muudatused.

Paragrahvis 1 täpsustatakse raudteeliiklusregistri eesmärki ja see viiakse kooskõlla raudteeseaduse § 137 lõike 1 muudatusega. Muudatuse kohaselt on raudteeliiklusregistri eesmärk pidada arvestust raudteerajatiste, vedurijuhilubade, sertifikaatide, tegutsemise ohutustunnistuste ja ohutuslubade üle, et tagada raudteeohutus, täita riikliku järelevalve ülesandeid ning tagada õigusaktide nõuete täitmine. Raudteeregistri eesmärk on tagada raudteeohutus, mis tähendab muu hulgas vedurijuhtide ja raudtee-ettevõtjate tegevuse ohutuse tagamist, Euroopa Liidu õigusaktide täitmise jälgimist ning riikliku järelevalve tõhustamist. Seega on registri pidamine otseselt seotud raudteeseaduses sätestatud kohustuste täitmisega, sealhulgas vedurijuhilubade, ohutustunnistuste ja muude raudteeohutusega seotud dokumentide haldamisega. Muudatus arvestab ka rahvusvaheliste ja Euroopa Liidu õigusnormidega, mille kohaselt peab hoolduse eest vastutav üksus olema määratud Euroopa Liidu Raudteeameti hallatavas registris.

Paragrahvis 1 sätestatud eesmärk esitatakse kahes sõnastuses (eelnõu punktid 1 ja 2), sest raudteerajatise andmeid hakatakse alates 1. jaanuarist 2027 registreerima ehitisregistris, mistõttu on eelnõu punktis 2 esitatud sõnastusest viide raudteerajatistele välja jäetud.

Paragrahvi 2 muudetakse ja see sõnastatakse ümber. Raudteeseaduse § 137 lõike 7 muudatuse kohaselt on Kliimaministeeriumi asemel raudteeliiklusregistri vastutav töötleja Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Kuna Kliimaministeerium ei tee raudteeliiklusregistris ühtki toimingut, ei ole tema roll vastutava töötlejana asjakohane. Vastutava töötleja ülesandeid ei ole vaja põhimääruses esitada, kuna vastutav töötleja korraldab tervikuna andmekogu kasutusele võtmist, teenuste ja andmete haldamist ning vastutab andmekogu haldamise seaduslikkuse ja andmekogu arendamise eest.

2. peatüki 1. jao pealkirja muudetakse ja see sõnastatakse nii, et oleks üheselt aru saada, et osa raudteerajatiste andmebaasis olevaid ettekirjutusi käsitletakse edaspidi eraldiseisvate raudteeliiklusregistri andmetena, mitte raudteerajatise andmebaasi osana, kuna raudteerajatiste andmebaasi raudteeliiklusregistris pärast 1. jaanuari 2027 enam ei ole. Muudatuse vajadus tuleneb raudteeseaduse muudatustest, kus täpsustati raudteeliiklusregistris olevate andmete koosseisu.

Paragrahvi 4 lõike 12 punktis 7 asendatakse sõna „pöörangute“ sõnaga „pöörmete“, kuna raudteeseaduses ei ole määratletud mõistet „pöörangud“ ja selle asemel viidatakse oluliste raudtee osadena pöörmetele. Raudtee on seaduses määratletud kui maatikuga püsivalt ühendatud funktsionaalselt terviklik rajatis, mille olulised osad on muldkeha ja sellele toetuv tee pealisehitus, mis koosneb rööbastest, pöörmetest, liipritest ja ballastist. Et tagada

õigusaktide terminoloogia ühtsus ja täpsus, asendatakse sõna „pöörangute“ sõnaga „pöörmete“ . See muudatus aitab vältida segadust ja tagab selguse raudtee oluliste osade määratlemisel.

Paragrahv 4 tunnistatakse alates 1. jaanuarist 2027 kehtetuks, sest raudteerajatise andmed registreeritakse ehitisregistris.

Paragrahv 5 tunnistatakse kehtetuks, sest raudteeveeremi andmestik registreeritakse raudteeliiklusregistri asemel Euroopa raudteeveeremi registris (European Vehicle Register (EVR)). Hoolduse eest vastutav üksus tuleb määrata ja registreerida igale raudteeveeremile enne selle kasutuselevõttu. See tehakse esmalt Euroopa Liidu Raudteeameti platvormil EVR-i süsteemis.

Komisjoni rakendusotsuse (EL) 2018/1614² artikli 8 „Üleminek riiklikelt veeremiregistrilt Euroopa raudteeveeremi registrile“ lõike 5 kohaselt kasutavad liikmesriigid alates 16. juunist 2024 kesksed registreerimisfunktsiooni.

Paragrahvi 7 pealkirjast, lõigetest 2 ja 3, § 9 lõikest 4 ning § 10 lõikest 4 jäetakse välja mõiste „ühtne ohutustunnistus“ ning § 7 lõige 1 tunnistatakse kehtetuks, sest raudteeseaduse muudatuse kohaselt ei sisalda raudteeliiklusregister ühtsete ohutustunnistuste andmeid. Need andmed on Euroopa Liidu Raudteeameti andmebaasis.

Määrust täiendatakse §-ga 7¹, mille kohaselt kantakse registrisse raudteerajatiste ja raudteeveeremi kohta Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti tehtud ettekirjutuse kuupäev ja number, ettekirjutuse sisu ja õiguslik alus, ettekirjutuse põhjendus, ettekirjutuse täitmise tähtaeg, ettekirjutuse täitmise või täitmatajätmise andmed, ettekirjutuse kehtetuks tunnistamise otsuse olemasolu korral kehtetuks tunnistamise aeg ja ulatus. Tegemist on raudteeseaduse muudatustest tuleneva vormilise muudatusega. Kui seni olid ettekirjutused raudteeveeremi ja raudteerajatiste andmebaaside koosseisus, siis edaspidi käsitletakse neid andmeid eraldiseisvate raudteeliiklusregistri andmetena, mitte raudteeveeremi ja raudteerajatise andmebaaside osana. Raudteeveeremi kohta tehtavate ettekirjutuste puhul (eelnoõ p 10) hakkab muudatus kehtima üldises korras ja raudteerajatiste kohta tehtavate ettekirjutuste puhul (eelnoõ p 11) 1. jaanuaril 2027.

Paragrahvi 9 lõige 1 tunnistatakse alates 1. jaanuarist 2027 kehtetuks, sest sellest kuupäevast registreeritakse raudteerajatise andmeid ehitisregistris.

Paragrahvi 9 lõige 2 tunnistatakse kehtetuks, sest raudteeveeremi andmestik registreeritakse raudteeliiklusregistri asemel Euroopa raudteeveeremi registris ja dubleerivaks tegevuseks puudub vajadus.

Paragrahvi 9 lõike 3 punktides 6 ja 7, § 11 lõigetes 1, 2 ja 4 ning § 15 lõikes 3 asendatakse tekstiosa „volitatud töötleja“ tekstiosaga „vastutav töötleja“ vastavas käändes. Muudatus tuleneb raudteeseaduse muudatusest, millega senine raudteeliiklusregistri volitatud töötleja (TTJA) muudeti vastutavaks töötlejaks.

Paragrahvi 10 lõikest 1 jäetakse välja raudteeveeremit puudutav regulatsioon, sest pärast raudteeseaduse muutmist ei ole vastavasisulised raudteeveeremi andmed enam raudteeliiklusregistri koosseisus.

² Komisjoni 25. oktoobri 2018. aasta rakendusotsus (EL) 2018/1614, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/797 artiklis 47 osutatud veeremiregistrite kirjeldused ning muudetakse komisjoni otsust 2007/756/EÜ ja tunnistatakse see kehtetuks. https://eur-lex.europa.eu/eli/dec_impl/2018/1614/oj.

Paragrahvi 10 lõige 1 tunnistatakse alates 1. jaanuarist 2027 kehtetuks, kuna raudteeseaduse § 140 tunnistatakse kehtetuks.

Paragrahv 13 sätestab, et raudteeliiklusregistri vastutav töötaja säilitab ja arhiveerib raudteeliiklusregistri andmeid ja alusdokumente arhiiviseaduses ja raudteeseaduse §-s 138¹ sätestatud korras. Muudatus on seotud raudteeseaduse muudatustega, mis sätestavad uued nõuded raudteeliiklusregistri andmete arhiveerimiseks. Eesti kehtiva õiguse kohaselt on raudteeliiklusregistri andmete säilitamise tähtaeg otstarbekas sätestada raudteeseaduses, et vältida võimalikku põhiõiguste riivet.

Raudteeseaduse muudatuste kohaselt arhiveeritakse registriandmeid ja alusdokumente kümne tööpäeva jooksul pärast nende vajalikkuse lõppemist ning arhiveeritud andmeid säilitatakse 50 aastat. Muudatus tagab, et andmete säilitamise tähtajad on kehtestatud seaduses, mis vastab kehtivale õigusele. Andmete 50-aastane säilitustähtaeg on määratud, lähtudes raudteeinfrastruktuuri keskmisest kasutuseast, mis jääb samasse ajavahemikku.

Rahvusarhiivi 31. oktoobri 2017. aasta hindamisotsusega nr 5-1/17/51 on raudteeliiklusregistri omistatud arhiiviväärtus. Seetõttu antakse liiklusregistri andmed Rahvusarhiivi püsivaks säilitamiseks kokkulepitud tähtajaga.

Paragrahv 14 tunnistatakse alates 1. jaanuarist 2027 kehtetuks, sest raudteerajatisi ei registreerita eelnimetatud kuupäevast enam raudteeliiklusregistris.

Paragrahvi 15 lõikest 1 jäetakse välja tekstiosa „registri vastutav töötaja“, sest raudteeseaduse muudatusega muudeti raudteeliiklusregistri vastutavat töötajat, mistõttu ei ole lõige 1 enam asjakohane. TTJA, kes määrati seaduse muudatusega raudteeliiklusregistri vastutavaks töötajaks, ei saa iseenda üle riiklikku järelevalvet teha.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu raudteevaldkonna õigusaktidega, sealhulgas:

- komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2019/777, millega kehtestatakse Euroopa raudteetaristu registri (RINF) ühine tehniline spetsifikatsioon;
- direktiiviga (EL) 2016/798 raudteeohutuse kohta.

Euroopa Liidu õigus sätestab, et RINF-i andmed oleksid kättesaadavad ja ajakohased. Raudteerajatisite andmete koondamine ehtisregistrisse tagab andmete parema kvaliteedi ja lihtsustab nende edastamist Euroopa tasandil.

Raudteeliiklusregister säilitab jätkuvalt oma rolli ohutuslubade, vedurijuhilubade ja järelevalveandmete haldajana, täites sellega Euroopa Liidu raudteeohutuse kohustusi.

4. Määruse mõjud

Mõjude olulisuse hindamisel on analüüsitud mõju ulatust, mõju avaldumise sagedust, mõjutatud sihtrühma suurust ja ebasoovitava mõju kaasnemise riski.

Mõju raudteeohutusele

Muudatused ei mõjuta raudteeohutust.

Sotsiaalne mõju, sealhulgas demograafiline mõju

Sotsiaalne mõju puudub. Muudatusel ei ole demograafilist mõju.

Määruse mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Otsene mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele puudub.

Majanduslik mõju

Eelnõu ei too kaasa uusi kohustusi ega kulusid. Halduskoormus väheneb, kuna samu andmeid ei pea esitama eri registritesse.

Mõju keskkonnale ja regionaalarengule

Eelnõul ei ole mõju keskkonnale ega regionaalarengule, kuna see puudutab üksnes registrite pidamise korraldust.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Peamine mõju seisneb registritevahelise andmehalduse ümberkorraldamises. Raudteerajatiste tehnilisi ja haldusandmeid hakatakse alates 1. jaanuarist 2027 registreerima ehitisregistris.

See tähendab, et tuleb:

- ette valmistada vajalikud lahendused;
- ajakohastada infosüsteemide tehnilisi kirjeldusi.

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet vastutab raudteeliiklusregistri pidamise eest ning teeb koostööd ehitisregistri vastutava ja/või volitatud töötlejaga raudteerajatiste andmete registreerimist puudutavate toimingute ettevalmistamisel.

Eelnõul ei ole mõju kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Mõju ettevõtjatele

Ettevõtjate kohustus esitada raudteerajatiste andmeid ei muutu, kuid muudatuse tulemusena ei tule seda teha kahte registrisse (raudteeliiklusregistrisse ja ehitisregistrisse). Muutub ainult andmete esitamise keskkond. Praegu esitatakse peale ehitisregistri andmed ka raudteeliiklusregistrisse, kuid pärast muudatuse jõustumist esitatakse kõik rajatiste andmed ainult ehitisregistri kaudu.

Muudatus vähendab ettevõtjate koormust.

Mõju halduskoormusele

Mõju halduskoormusele hinnatakse väikeseks. Ettevõtjate halduskoormus väheneb, sest sama rajatise andmeid ei pea enam sisestama mitmesse registrisse.

Mõju andmekvaliteedile

Muudatus avaldab positiivset mõju andmekvaliteedile.

Raudteerajatiste andmete koondamine ehitisregistrisse:

- vähendab dubleerimist;
- tagab andmete parema ajakohasuse;
- lihtsustab andmete kontrolli.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne täiendavaid kulusid.

Samas tuleb arvestada, et raudteeseaduse muudatustega on korrastatud raudteeliiklusregistri ülesehitust ja andmete koosseisu ning nähakse ette, et raudteerajatiste andmeid registreeritakse alates 1. jaanuarist 2027 ehitisregistris. Selleks on vajalik täiendada Vabariigi Valitsuse 19. mai 2015. a määrust nr 69 „Ehitisregistri põhimäärus“ raudteerajatiste andmebaasi kantavate andmete loeteluga ning teostada ehitisregistri koosseisus vastav arendus. Vajalikuks arenduseks ehitisregistri koosseisus tuleks ette näha tööjõukuludena 35 000 eurot KeMIT-ile ning edaspidi sama summa igal aastal, et katta 0,3 töökohta Maa- ja Ruumiametis ja 0,3 töökohta KeMIT-is. Riigi kulud kokku ei suurene, vaid vähenevad, sest väheneb dubleeriv tegevus.

Ettevõtjatele lisakulusid ei teki.

Pikemas vaates aitab muudatus tõhustada registrite haldamist ja vähendada nii asutuste kui ka ettevõtjate halduskoormust.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, kuid määruse § 1 punktid 2, 6, 11, 12, 18 ja 20 jõustuvad 2027. aasta 1. jaanuaril, sest raudteerajatise puudutavad raudteeseaduse muudatused jõustuvad samal ajal. Muude sätete rakendamiseks ei ole üleminekuaega vaja.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu ettevalmistamisel selgitati välja peamised huvirühmad, keda kavandatav regulatsioon otseselt või kaudselt võib mõjutada. Huvirühmad kaasatakse eelnõu kooskõlastamise käigus ja selle eesmärk on:

- tagada regulatsiooni rakendatavus praktikas;
- hinnata muudatuste mõju eri osapooltele;
- koguda teavet registrite tehnilise ja õigusliku korralduse täpsustamiseks.

Kuna muudatus puudutab riiklikke registreid, on peamised huvirühmad avaliku sektori asutused ja raudteevaldkonnas tegutsevad ettevõtjad. Seetõttu esitatakse eelnõu kooskõlastamiseks järgmistele asutustele:

- Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet;
- Andmekaitse Inspeksioon;
- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium;
- Justiits- ja Digiministeerium;
- Maa- ja Ruumiamet.